SÜFYÂN-I SEVRÎ

İslâm âlimlerinin büyüklerinden. Süfyân bin Sa'îd bin Mesrûk el-Kûfî'nin künyesi, Ebû Muhammed veya Ebû Abdullah'tır. 95 (m. 715) senesinde Kûfe'de doğdu. 161 (m. 778)'de Basra'da vefât etti. Tebe-i tabiînin büyüklerindendir. İlmini, zamanındaki büyük âlimlerden öğrendi. Hadîs ve fıkıh ilminde yüksek derecede olup müctehid idi. Mezhebi zamanla unutuldu. Cüneyd-i Bağdadî, Hamdûn Kassar bunun mezhebinde idiler.

Hadîs, fıkh, tefsîr ve tasavvuf gibi ilimlerde zamanın eşsizlerindendi. Haramlardan kaçıp, şüpheli şeyleri yapmamakta nihâyete erenlerdendi. Edeb ve tevâzuda (alçak gönüllülükte) benzeri azdı. Câmi'ul-kebîr, Câmi-üs-sagîrve Ferâiz isimli kitapları meşhûrdur.

Mekke-i mükerremeye gittiği zaman halk başına toplanır, bilmedikleri anlayamadıkları husûsları sorarlardı. Hepsine teker teker cevap verir, müşküllerini hallederdi. Hâfızası çok kuvvetli ve fevkalâde idi. "Hâfızam, kendisine tevdi ettiğim hiçbir şeyde bana ihânet etmedi" buyurdu. Ya'nî öğrendiğim hiçbir şeyi unutmadım demek istedi. Yirmi yıl geceleri uyumadı ve abdestsiz gezmedi, ölümü hatırladığında kendinden geçerdi. Kime rastlasa "Ölüm gelmeden önce ona hazırlan" derdi.

Hazreti Süfyân-ı Sevrî'nin annesi O'na hamile iken bir gün dama çıkıp komşuya âit bir turşuyu ağzına koymuştu. Bunun üzerine henüz ana rahminde bulunan Hazreti Süfyân, kafasını şiddetle annesinin karnına vurdu. O anda annesi, yediği turşuyu komşudan izinsiz aldığını hatırlayıp, komşuya koştu. Onunla helâlleşti. Süfyân-ı Sevrî ana karnında bile haram lokmayı kabûl etmeyip, hep helâl lokma ile büyüdü.

Hazreti Süfyân-ı Sevrî'nin gençliğinde sırtı kamburlaşmıştı. Sebebini sordular. Onlara "Üç üstada talebelik yaptım. Hepsi de zamanının en âlimleriydi, ölüm zamanında üçü de dünyâdan imansız olarak gittiler. Ben onların hâlini görünce, korkudan omurga kemiğim eğrildi. Hele üstadımın birine uzun seneler hizmet ettim, talebelik yaptım. Hiç bir edebi terk ettiğini görmedim. Dünyâdan âhırete göçeceği zaman başucunda idim. Gözünü açıp, "Ey Süfyân! Bana ne olduğunu görüyor musun?" dedi. Ben de "Ey üstadım, kendinizi nasıl buluyorsunuz?" dedim. O, "Beni dergâhından kovuyorlar, kabûl etmiyorlar. Sen buradan git, bize lâyık değilsin diyorlar" dedi. Sonra Hazreti Süfyân, yanındakilerden Kur'ân-ı kerîm istedi ve elini kitabın üzerine koyarak, "Şâhid olunuz ki o, bu mushaftan ve içinde bulunanlardan nasipsiz öldü. Yahudi dînini seçti ve can verdi. Allahü teâlâ dilediğini yapar" dedi.

Bir defa devrin halifesiyle namaz kılıyordu. Halife namaz kılarken sakalıyla oynuyordu. Hazreti Süfyân; namazdan sonra, "Ey Halife! Namaz kılarken lüzumsuz hareket yapılmaz. Yarın kıyâmet günü böyle kıldığın namazları paçavra gibi yüzüne çarparlar" buyurunca Halife, "Biraz yavaş konuş etrâftakiler duyacaklar" dedi. Hazreti Süfyân, "Eğer, böyle önemli bir mes'eleyi izah etmezsem, dînin emrini yerine getirmemiş olurum. Bu ise bana yakışmaz" buyurdu. Bu söz halifeye çok acı geldi. Halife, kendisine başkalarının da söz söyleyememesi için darağacının kurulmasını ve âleme ibret için asılmasını emretti. Darağacının kurulduğu gün, Hazreti Süfyân, yanında Hazreti Fudayl bin Iyâd ve Hazreti Süfyân bin Uyeyne olduğu halde uyuyordu. Bu iki büyük, onun asılacağını öğrenmişlerdi. Birbirlerine "Asılacağını uyanıncaya kadar bildirmiyelim" derken işitti ve "Ne konuşuyorsunuz?" buyurdu. Onlar da durumu Hazreti Süfyân-ı Sevrî'ye anlattılar. O da, "Ben yaşamağa hevesli bir kimse değilim. Fakat, dünyâda yarım kalan, yapmam lâzım gelen işler var" buyurdu. Gözleri dolu dolu oldu ve "Ey Allahım! onları şiddetli bir cezaya çarptır" diye duâ etti. Daha duâsı biter bitmez sarayın kubbesi çöktü. Halife Ca'fer ve adamları altında kalarak can verdi. O iki büyük zât, "Bu kadar çabuk kabûl olunan bir duâ işitmedik" dediler.

O zamanın en büyük âlimlerinden Hazreti İmâm-ı a'zam, Süfyân-ı Sevrî, Hazreti Mıs'âr bin Kedam ve Hazreti Şüreyk, halife tarafından kadı ta'yin edilmek isteniyordu. Lâkin bunlar bu mes'ûliyetli işten çekiniyorlardı. Halife Mensûr bunları

yanına çağırttı. İmâm-ı a'zam (radıyallahü anh) yolda giderken arkadaşlarına buyurdu ki, "Neticenin nasıl olacağını size tahmin edeyim mi? Ben yolunu ve çâresini bularak, Süfyân firar ederek ve Mıs'âr kendini deli göstererek bu işten kurtuluruz. Şüreyk kadı olur." Nihâyet yolda giderlerken, Süfyân-ı Sevrî (radıyallahü anh) "Kâdı ta'yin edilen kimse, bıçaksız boğazlanmıştır." hadîs-i şerîfini düşünerek kaçtı, bir vapura sığındı. "Beni gizleyiniz zîrâ beni öldürecekler" buyurdu. Onlar da kendisini gizlediler. Böylece kadı olmaktan kurtuldu, İmâm-ı a'zamın buyurduğu gibi Şüreyk kadı oldu.

Birisi Süfyân-ı Sevrî'ye (radıyallahü anh) iki altın gönderdi ve "Babam sizin dostlarınızdan ve talebelerinizden idi. Bu iki altın, onun bana miras bıraktığı helâl paradandır. Lütfen kabûl ediniz" dedi. Hazreti Süfyân-ı Sevrî bu altınları çocuğuna verip geri götürmesini emretti. Şöyle buyurdu: "Onun babasıyla olan dostluğum ve muhabbetim Allah için idi" dedi. Çocuğu, altınları iade edip gelince babasına, "Ey babacığım! Bizim çoluk çocuğumuz var, paraya da ihtiyâcımız vardı. Bu durumda, siz yine o altınları kabûl etmediniz" deyince O da, "Ey oğlum! Sen yemeyi, içmeyi düşünüyorsun. Ben, Allah için olan muhabbeti verib de, kıyâmette zararını göreceğim dünyâ sevgisini düşünüyorum" buyurdu.

Bir zaman yanında bir kimse ile beraber Mekke'ye gidiyorlardı. Hazreti Süfyân yolda hep ağlıyordu. Yanındaki kimse O'na, "Günahların sebebi ile mi ağlıyorsun?" dedi. Hazreti Süfyân, "Günahlarım çoktur. Lâkin beni en fazla korkutan ve ağlatan şey acaba îmânımı muhafaza edebilecek miyim? korkusudur" buyurdu. Mekke'ye vardılar. Hac esnasında bir genç, Allah korkusuyla öyle bir "Allah" dedi ki, dayanamadı düşüp vefât etti. Hazreti Süfyân-ı Sevrî bu hâli görünce, gencin cesedinin yanına geldi ve "Dört defa hac yaptım. Bunların sevâbını senin rûhuna hediyye ettim. Sen de bu söylediğin "Allah" sözünden meydana gelen sevâbı bana versen" deyince gencin cesedinden "Verdim" sesi duyuldu. Süfyân-ı Sevrî'ye (radıyallahü anh) o gece rü'yâsında şöyle denildi: "Sen çok kâr ettin. Eğer bu aldığını bütün Arafat'ta bulunanlara taksim etsen, hepsi zengin olurlardı."

Birisi şâhid olduğu bir hâdiseyi şöyle anlatıyor: Bir seher vakti zemzem kuyusunun yanında oturuyordum. Bir kimse geldi. Kuyudan bir kova doldurup çekti, içti. Kalanını bırakıp gitti. Yüzünde örtü olduğu için kim olduğunu da anlıyamadım. Kovada kalan artığını içtim. Tadı badem ezmesi gibiydi. O âna kadar o lezzette bir şey içmemiştim. Bir seher vakti yine aynı yerde oturuyordum. Yine geldi, kovayı doldurup kuyudan çekti ve içip gitti. Artığını içtim. Tadı bal şerbeti gibiydi. Geri döndüm gitmişti. Başka bir sefer yine böyle oldu. Bu sefer tadı şekerli süt gibiydi. Elbisesinden sıkıca tuttum, "Allah için söyle kimsin?" dedim. O, "Ben hayatta olduğum müddetçe kimseye söylemiyeceğine söz ver" dedi. Ben de kabûl ettim. "Ben Süfyân-ı Sevrî'yim" dedi.

Mahlûklara karşı çok şefkatliydi. Bir gün çarşıda kafeste ötüp duran bir kuş gördü. Satın alıp salıverdi. Bu kuş her gece evine gelir namaz kılarken onu seyrederdi. Ba'zan da omuzuna konardı. Vefât ettiğinde yine geldi. Bulamayınca kabrine gidip üstüne kendini attı ve orada öldü. O esnada bir ses işitildi ki, "Allahü teâlânın mahlûkuna olan aşırı merhametinden dolayı, Süfyân'a Allahü teâlâ çok merhamet etmiştir."

Birgün elinde bulunan bir ekmekten hem kendisinin yediğini, hem de yanında bulunan bir köpeğe yedirdiğini gördüler. "Niçin böyle yapıyorsunuz?" diye soranlara "Sabaha kadar beni bekliyor, ben de namaz kılıyorum" cevâbını verdi. Hazreti Süfyân, sâde yaşamayı sever, aza kanâat eder, fakirlere çok itibâr gösterirdi.

Süfyân-ı Sevrî (radıyallahü anh) dünyalık ele geçirmek için devlet adamlarına hizmet eden birine bu halden uzaklaşmasını, Allahü teâlâya ibâdet etmesini tavsiye etti. O kimse, "Ailemin geçimi ne olacak?" diye sorunca Hazreti Süfyân, Sübhanallah! Kendisine âsi olduğun hâllerde bile rızkını kesmeyen Allahü teâlâ, kendisine itaatkâr olduğun zaman rızkını vermez mi?" buyurdu.

Hazreti Süfyân, birisiyle birlikte evin kapısında duruyordu. Önlerinden, süslenmiş bir adam geçti. Arkadaşı, bu adama bakarken, Hazreti Süfyân mâni olup, "Eğer sizler bakmamış olsanız, böyle isrâf yapmazdı. Bunun isrâf günahına siz de ortak oluyorsunuz" buyurdu.

Birgün arkadaşları, "Ey Süfyân! Güç ve takatinizin üzerinde ibâdet ve nefsinizle mücâdele ediyorsunuz. Nefsinize biraz merhamet etseniz yine muradınıza erersiniz" dediler. Hazreti Süfyân-ı Sevrî "Ey kardeşlerim! Âlimlerden duydum ki,

“Kıyâmet günü Cennet ehli Cennete girip, makamlarına vardıklarında bir nûr görürler. Öyle ki o nûr Cennetin yedi katını dahi aydınlatır. O kimseler zannedecekler ki, bu nûr Allahü teâlânın cemâlinin nûrudur. Onun için secdeye kapanırlar. Sonra Allahü teâlâ tarafından bir ses gelir “Siz başınızı secdeden kaldırın. Bu nûr, Allahü teâlânın cemâlinin nûru değildir. Bir hûri’nin, sahibinin yüzüne karşı güldüğünde meydana gelen ve bu kadar yükselen nûrdur” bu hûrîleri isteyenler kınanmazlarsa, Rabbini istiyenler nasıl kınanabilirler.” buyurdu.

Birisi gelip dedi ki: “Peygamber efendimiz bir hadîs-i şerifinde buyuruyor ki: “Çok et yenen bir hâne halkından Allahü teâlâ nefret eder.” “Buradaki hâne halkından murâd nedir?” Süfyân-ı Sevrî (radıyallahü anh) “Gıybet edenlerdir. Çünkü gıybet edenler başkalarının etini yerler” buyurdu.

Süfyân-ı Sevrî’nin (radıyallahü anh) talebelerinden birisi sefere çıkacak olsa, ona, “Eğer gittiğiniz yerlerde, satılık bir ölüm görürseniz onu benim için satın alınız” buyururdu. Vefâtı yaklaştığında çok ağlıyordu, “Ölmeyi çok arzu ediyordum. Lâkin şimdi ölümümün nasıl olacağını bilemediğim için çok korkuyorum. Bu sefere çıkmak gayet güçtür. Başka seferlere çıkmak gibi, bir âsâ ve bir su kabı yetmiyor” deyince, dostları kendisine, “Cenneti beğeniyor musunuz?” diye sordular. Bunlara cevaben “Siz ne söylüyorsunuz? Benim gibi birine, hiç Cenneti verirler mi?” buyurdu.

Bir zaman Süfyân-ı Sevrî hazretleri hastalandı. Mütahassıs bir hıristiyan doktor getirdiler. Doktor muayene edeceği şahsın müslümanların büyüklerinden ve evliyâsından olduğunu duymuştu. Hazreti Süfyân gelen doktor ile tıp ve diğer ilimler üzerinde bir süre sohbet etti. Gelen şahıs, tabib olmasına rağmen Süfyân-ı Sevrî’nin tıp üzerine verdiği ma’lûmat, hiç duymadığı, bilmediği şeylerdi. Hayretler içinde kaldı. Daha sonra muayene etti. Muayeneden sonra dedi ki, “Sizin akciğeriniz ve böbrekleriniz tamamen çalışmaz durumda olup, korkudan ciğerleriniz parçalanmış. Bu haliyle bir insanın yaşaması imkânsızdır.” Hazreti Süfyân “Allahü teâlâ herşeye kadirdir” buyurdu. Bunun üzerine hıristiyan doktor, “Bir dinde, tıbben yaşaması mümkün olmayan bir insanın yaşaması, o dînin yanlış Bâtıl olmadığına açık delîldir.” deyip hemen orada kelime-i şehâdet getirip müslüman oldu. Devrin halifesi bunu duyunca, “Ben sandım ki, doktor hastanın yanına geldi. Meğer hasta doktora gönderilmiş” dedi.

Süfyân-ı Sevrî (radıyallahü anh) Basra’da hastalandı. Karnı ağrıdığından devamlı abdesti bozuluyordu. Abdestsiz ölmek korkusuyla o gece altmış defa abdest aldı ve hasta haliyle hep namaz kıldı.

Vefâtı yaklaştığında Hazreti Abdullah bin Mehdî’ye “Beni yatağımdan indirip, yüzümü yere koyunuz. Çünkü vakit tamam oldu” buyurdu. Hazreti Abdullah, Süfyân-ı Sevrî’nin yüzünü toprağa koyup, dostlara haber vereyim diye dışarı çıktığında, herkesin hazırlanmış olarak beklediklerini gördü. “Size kim haber verdi?” deyince, hepsi de, rü’yâda haydi kalkın. Süyfân’ın cenâze namazına hazırlanın” diye bir ses işittik dediler. Ba’zıları içeri girdiler. Hazreti Süfyân, son anlarını yaşıyordu. Yastığının altından içinde bin altın bulunan bir kese çıkardı. “Bunu sadaka olarak dağıtın” buyurdu. Orada bulunanlar hayret edip, “Allah! Allah! Bu zât, dünyâ malına kıymet vermez, yanında dünyalık bulundurmaz, hattâ dünyalık olan hediyeleri de kabûl etmez idi. Bu kadar para biriktirmesinin hikmeti nedir?” diye birbirlerine sordular. Söylediklerini işitince buyurdu ki, “Bu para ile dinimi ve bedenimi korudum. Şeytan elbisen ve yiyecek şeylerin yok, bunlar için dünyalık kazan” diye ne kadar vesvese vermiş ise, her defasında “İşte altın” diyerek bu altınları gösterdim ve onu başımdan def ettim. Bu altınları ona karşı silâh olarak kullandım.” Bundan sonra kelime-i şehâdeti söyledi ve rûhunu teslim etti. Vefât ettiği gece, “Vera’ ve dinde hassasiyet sahibi olan Süfyân vefât etti” diye bir ses duyuldu.

Vefâtından sonra kendisini rü’yâda görenler, sordular ki “Efendim, mezar daracık bir yerdir. Hem karanlık hem de yalnızlıktır. Buna sabretmeniz nasıl mümkün oluyor?” Cevâbında, “Benim mezarım Allahü teâlânın izni ile çok genişledi ve Cennet bahçelerinden bir bahçe oldu ki, o bahçede Cennet kuşları ötüşüyorlar” buyurdu.

Dostlarından biri kendisini rü’yâda görüp, “Allahü teâlâ sana nasıl muâmele eyledi?” diye sordu. Cevâbında “Allahü teâlâ bana öyle ihsânda bulundu ki, iki adımda Cennete vardım” buyurdu. Diğer bir kimse, Hazreti Süfyân’ı Cennette nûrdan kanatlarla uçmakta olduğunu gördü. “Bu dereceye nasıl kavuştun?” diye sordu. “Dînin emirlerine uymakta çok hassas olmakla kavuştum” buyurdu.

Rivâyet ettiği hadîs-i şeriflerden ba’zıları:

“Herşeyin bir zekâtı vardır. Bedenin zekâtı da oruçtur.”

“Her müslümanın her gün sadaka vermesi lâzımdır.” Eshâb-ı kiram “Ey Allah’ın Resûlü! Buna kimin gücü yetebilir?” diye sordular. Bunun üzerine Peygamber efendimiz buyurdular ki: “Müslüman kardeşinize selâm vermeniz sadakadır. Hastasını ziyâret etmeniz sadakadır. Cenâze namazını kılmanız sadakadır. Yoldan ona eziyet veren şeyi kaldırmanız sadakadır...”

“Meyyit mezara konup, mezar başındakiler dağılırken, onların ayak seslerini işitir.”

“Allahü teâlâ ni’metlerini kulunun üzerinde görmeyi sever.”

“Allahü teâlâ sizin sûretlerinize, bedenlerinize bakmaz. Ancak, O sizin kalblerinize bakar.”

“Hilâli gördüğünüz zaman oruç tutunuz. Hilâli gördüğünüz zaman iftar ediniz (Bayram yapınız). Eğer hava bulutlu olursa sayıyı otuza tamamlayınız.”

“Sahur yemeği yiyiniz, zira sahur yemeğinde bereket vardır.”

“İşçiye, alnının teri kurumadan hakkını veriniz.”

“Sehâ (cömertlik) kökü Cennette, dalları dünyâda olan bir ağaçtır. Kim dünyâda bu ağacın dallarına tutunursa, bu dal onu Cennete götürür. Buhl (cimrilik) de kökü Cehennemde, dalları dünyâda olan bir ağaçtır. Kim dünyâda bu dallara tutunursa, bu dal onu Cehenneme götürür.”

“Sabah namazını aydınlık zamanına (güneş doğmadan önceki) bırakınız. Çünkü, bunun sevâbı daha büyüktür.”

“Misvak, ağız için temizlik ve Allahü teâlânın rızâsına sebebtir.” Buyurdu ki:

“Büyük bir kalabalık, bir yere toplansa ve biri, içinizden akşama kadar kim yaşayacak, bilsin dense, kimse bilemez, İşin şaşılacak tarafı şurasıdır ki, eğer o kimselere “Öyleyse, ölüm için gerekli hazırlığı yapan, ayağa kalksın, dense kimse ayağa kalkmaz. Bu gafletten kurtulmağa çalışmalıdır.”

“Zühd, yamalı elbise giymek, arpa ekmeği yemek değil, dünyânın faydasız şeylerine gönül bağlamamak ve uzun emel sahibi olmamaktır.”

“Para, mal ve mülk, kişinin zâhid olmasına mâni değildir. Dünyalığı bulunmayan da zâhid sayılmaz. Dünyânın faydasız şeylerine aşırı düşkünlük olup olmadığı araştırılıp, ona göre hüküm verilir. Bir kimsenin elinde dünyalığı vardır. Fakat Zâhiddir. Bir kimsenin de dünyalığı yoktur. Lâkin zâhid değildir. Mal, insanın silâhı gibidir. Ya’nî, insan canını sıhhatini, dînini ve şerefini mal ile korur.”

“Bir kimse, hep ölümü hatırlar, ömrünü ölüme ve ondan sonraki hayata hazırlanmakla geçirirse, kabri Cennet bahçelerinden bir bahçe olur. Ölümü hiç hatırlamaz, gafletle günleri geçerse, onun kabri Cehennem çukurlarından bir çukur olur.”

“Bir kimsenin, düâ ederken yalnız kendisine duâ edip, ana-babasına ve diğer müslümanlara duâ etmemesi, Kur’ân-ı kerîm okumayı bildiği halde hergün en azından yüz âyet okumaması, câmiye girdiği halde, iki rek’at olsun namaz kılmadan çıkması, kabristandan geçtiği halde mevtalara selâm vermemesi, bir yerde yalnız olarak yaşıyorsa, Cuma günü şehre geldiği halde Cuma namazı kılmaması, bulunduğu beldeye bir âlim geldiği halde, onun ilminden hiç istifâde edememesi, bir kişi ile dost olduğu halde ismini öğrenmeden ayrılması, bir tanıdığı kendisini da’vet ettiği halde da’vetine gitmemesi, gençlik çağı büyük bir fırsat olduğu halde o zamanını boşa geçirmesi, kendisi tok ve komşusunun aç olduğunu bildiği halde, ona bir şeyler vermemesi o kimsenin gafletindendir.”

“Rızâ Allahü teâlânın takdîr ettiğine şükrederek kabûl etmektir.”

Birisi sana gelip “Sen ne mübârek bir zâtsın” dese, bir başkası da “Sen ne kötü ve aşağı bir kimsesin” dese, sana birinci söz ikinci sözden daha hoş geliyorsa, anla ki fenâ bir kimsesin.”

“Edeb öğrenilmeden ilim öğrenilmez.”

“Para, eskiden sevimsizdi. Ama şimdi mü’minin kalkanıdır.”

“Harama düşmemek, zarurî ihtiyâçlarını temin etmek için, elinde dünyalık bulunmasının zararı yoktur.”

“Kendini iyi tanı. O zaman, hakkında söylenenler sana zarar vermez.”

“İlmine ve ameline güvenerek, bu haliyle kendini din kardeşlerinden üstün zanneden kimsenin ilmi de ameli de zayi olmuştur.”

“Lüzumsuz yere konuşan zelîl olur.”

“İlim öğrenmenin ilk şartı, susmak ve edebli olmaktır. İkinci şartı, dikkatle dinleyip ezberlemektir. Üçüncü şartı, öğrendiği ile amel etmektir. Dördüncüsü de, öğrendiği ilmi başkalarına öğretmek, herkese yaymaktır.”

“Kötü işler hastalıktır. Âlimler ise hastalıklara ilâçtır. Âlimler bozulur, kötü işlere bulaşırsa, hastaları kim iyileştirecek?”

“İlim, Allahü teâlâdan korkmak ve ona ibâdet etmek için öğrenilir. “İlim öğreten birini buldukça öğrenmeye devam ederiz.”

“Haram para ile sadaka veren, câmi yaptıran, hayrat yapan kimse, kirlenmiş elbiseyi idrar ile yıkayan kimseye benzer ki, daha çok pislenir.”

“Ana-babaya, helâl ve mübah olan işlerde itaat edilir. Haram ve şüphelilerde değil.”

“Bir kimse Allahü teâlânın bütün emirlerini yerine getirip kalbinde az bir dünyâ sevgisi bulunsa, kıyâmet günü herkesin huzûrunda “Bakın bu filân oğlu filân kimsedir. Bu Allahü teâlânın kendisine, sivrisineğin kanadı kadar kıymet vermediği dünyâya gönül verdi” diye nidâ edilir. Bu hâlden dolayı öyle mahcûb olur ki, yüz etleri dökülecek gibi olur.”

“Bu zamanda helâl lokma yemek zorlaştı.”

“İyi ve kötü amellerin kendilerine mahsûs kokuları vardır. İyiliğin kokusu çok hoş, kötülüğün kokusu ise, rahatsız edicidir. Kalbde kötülük yapmak için bir meyil olduğu anda kokusu, insanın yanındaki meleklere gelir, iyilik durumunda da iyi kokuyu hemen alırlar. Nasıl ki o melekler, sizi hiç rahatsız etmiyorlarsa, siz de onları rahatsız etmeyin.”

“Yemeklerini toplu olarak bir sofrada yiyen ev halkına meleklerin duâ ettiğini duydum. Bunlara Allahü teâlâ rahmet eder.”

“Bir din kardeşin seni ziyârete geldiği zaman ona, “Yemek yer misin? karnın aç mı? Bir şeyler getireyim mi?” diye sorulmaz. Hemen bir şeyler hazırlanıp getirilir yemezse kaldırılır.”

“Sende olmayan meziyetleri söyliyerek seni medheden kimse, hiç şüphe yok ki, sende olmayan günahı söyleyerek seni kötüler.”

“Ölüm her an gelebilir. Yarına kadar yaşayabileceğini zanneden bir kimse ölüm için hazırlıklı değildir. Allahü teâlâya yapılan ibâdetler, ölümü hatırlamaya işârettir. Günah ve kusur olan işlerde, ölümü unutmuş olmanın alâmetidir.”

“Dîni ve îmânı hakkında “Sonum ne olur?” diye söğüt yaprağı gibi titremiyen kimsenin sonu tehlikelidir.”

“Allahü teâlâdan korkmakta, emirlerini yapmakta, ibâdet etmekte ve O’nun yasak ettiklerinden sakınmakta İmâm-ı a’zamdan daha üstün kimse görmedim.”

“Ey insan! Senin bütün sermâyen, dünyâdaki bir kaç günlük ömründür. Bu günler mutlaka gelip geçecek, hattâ bir çoğu geçti. O halde hiç olmazsa geride kalanlarının kıymetini bil.”

“Kişinin Allahtan korkmak, haramlardan uzak durmak, şüphelilerden sakınmak ve sabırlı olmak gibi güzel huylara sahip olması, ilmi, Allah rızâsı için öğrendiğinin alâmetidir.”

“Allahü teâlâ, sevdiği bir kuluna hiçbir zaman düşman olmaz. Düşmanını da hiçbir zaman dost edinmez.”

Süfyân-ı Sevrî’nin nasîhati:

Ey kardeşim! Her zaman ve her yerde, doğru ol. Yalan, sözünde durmamak, emâneti yerine getirmemek gibi kötü huylardan çok sakın. Yalancı ve sözünde durmıyanlarla düşüp kalkma. Çünkü böyle kimselerle beraber olmak, günaha sebeb olur. Yine, sözlerinde ve işlerinde riyadan sakın. Çünkü riya (gizli) şirktir. Ucub’dan da kendini muhafaza et. Ucub, yaptığı ibâdetleri, iyilikleri beğenerek bunlarla övünmektir. Ucub bulunan amel, Allahü teâlânın katında makbûl değildir. (Fakat bunların Allahü teâlâdan gelen ni’metler olduğunu düşünerek sevinmek, ucub olmaz. Sen, dînini, dîni üzerine titreyen (Sünnet-i seniyye’ye bağlı, ilmiyle amel eden) âlimlerden öğren. Çünkü, dîninde sağlam olmıyan, ilmiyle amel etmiyenlerin hâli, hasta olup, kendisini

tedâviden ve kendine bir çâre bulmaktan âciz olan tabibin hâline benzer. Böyle bir tabîb, insanların hastalıklarını, nasıl teşhis edip, iyileştirir? Onlara nasıl ilâç tavsiye eder? Çünkü o kendisi hastadır, işte dîni üzerine titremiyen, ilmiyle amel etmiyen bir kimse, senin dînine îmânına zarar gelir diye nasıl titrer? Ne derecede titizlik gösterebilir?

Azîz kardeşim! Dînin, senin etin ve kanın yerindedir. Kendin için ağla. Kendine merhamet et. Sen kendine acımazsan, başkası hiç acımaz. Senden dünyâ sevgisini giderip, âhırete hazırlık için teşvik eden kimselerle oturup, kalk. Dünyâ işine dalıp, âhıreti unutanlarla düşüp kalkma. Çünkü onlar senin dînini, i'tikâdını ve kalbini bozarlar, ölümü çok hatırla. Geçmiş günahlarından dolayı çok istiğfar et. (Allahü teâlâdan af ve mağfiretini iste.) Kalan ömrün için, Allahü teâlâdan seni muhafaza etmesini iste.

Azîz kardeşim! Güzel edeb ve güzel ahlâka iyi sarıl. Cemâate muhalefet edip, onlardan ayrılma. Çünkü hayır, cemâat iledir. Fakat, cemâat dünyâya dalıp, dünyâlarını mâmur etmeğe çalışıyorlarsa, onlara uymazsın. Dîni hakkında senden bir şey soran her mü'mine, yardımcı ol. Onlara yol göster. Onlara nasîhatta bulun. Allahü teâlânın beğendiği bir işte, seninle müşavere eden (sana danışan) bir kimseden hiçbir şeyi gizleme. Bir mü'mine hıyânet etmekten çok sakın. Kim bir mü'mine hıyânet ederse, Allahü teâlâ ve Resûlüne (aleyhisselâm) hıyânet etmiş olur. Mü'min bir kardeşini Allahü teâlânın rızâsı için sevdiğin zaman, canını ve malını ondan esirgeme.

Münakaşa ve mücâdele de yapma. Haksızlık edip günaha girebilirsin. Her yerde sabırlı ol. Sabır, hayra ve iyiliğe, bunlar ise Cennete götürür. Hiddet ve gadabtan da kendini muhafaza et. Bunlar, insanı kötülüğe çeker. Kötülükler ise Cehenneme götürür. Âlimlerle münâkaşa yapma. Kıymetini düşürürsün. Âlimlerin yanına gidip gelmek rahmettir. Âlimlerle irtibâtı kesmekten Allahü teâlâ râzı olmaz. Âlimler Peygamberlerin (aleyhisselâm) vârisleridir. Zühde (Dünyâya rağbet etmemek) sarıl ki, Allahü teâlâ sana çok şeyler ihsân etsin. Vera'ya (Şüphelilerden sakınmağa) yapış ki, hesabın kolay olsun. Seni şüpheye düşüren şeyleri bırakıp, şüpheye düşürmiyen şeylere sarılırsan günaha düşmekten kurtulursun, iyiliği emret, kötülükten alıkoy, Allahü teâlânın sevdiği kul olursun. Fâsıkları sevme. Böyle yaparsan, şeytanları kovmuş olursun. Dünyâda, kavuştuğun şeylerden dolayı sevinci ve gülmeyi azalt, Allahü teâlânın nezdinde kıymetin olur. Ahıretin için çalış, dünyân için Allahü teâlâ kâfi olur. İçini, kalbini güzelleştirirsen, Allahü teâlâ da dışını güzelleştirir. Hatâların günahların için ağla, Refîk-i a'lâ ehlinden olursun. Allahü teâlâdan gâfil olma. Çünkü Allahü teâlâ senden gâfil değildir. Allahü teâlânın senin üzerinde hakları vardır. Onları yerine getirmen gerekir. Bu vazîfelerden gâfil olma. Kıyâmet gününde onlardan hesaba çekileceksin. Vekar ve i'tidâl sahibi ol. Bir işin ahıretin için muvafık, uygun olduğunu görürsen, ona yapış. Eğer ahıretin için muvafık değilse, dur, ona yapışanların ne yaptıklarını ve ondan nasıl kurtulduklarını gör. Hemen acele etme. Allahü teâlâdan, afiyet (sıhhat) dile. Âhıretle alâkalı bir işe yöneldiğin zaman, senin ile onun arasına şeytan girmeden önce, acele edip onu hemen yap, geciktirme! Çok yeme, yerken de niyetsiz ve isteğin olmadan yeme. (Yemeği, sağlık ve sıhhat ve afiyet sahibi olup, daha iyi ibâdet ve tâat yapabilmek niyetiyle ye.) Karnını şişirme, Allahü teâlâyı zikredip, anmana mâni olur. İnsanların elindekine düşkün olma. Çünkü bu insanın dînine zarar verir, insanların elindekine rağbet etme. Çünkü bu kalbi katılaştırır. Dünyâya düşkün olma! Dünyâya düşkün olmak, kıyâmet günü insanın ayıbını ortaya çıkarır. Kalbi ve cesedi, günah ve hatâlardan arınmış, eli zulümden uzak, kalbi kin, hile ve hıyânetten kurtulmuş, karnı haramdan boş olan kimselerden ol. Haram kazanç ile beslenen vücut Cennete giremez. Gözünü insanlardan çevir, ihtiyâcın olmadan yürüme. Boş yere, sebebsiz konuşma. Senin olmayan şeyi alma. Kalan ömrün için, acaba dînime ve âhıretime bir zarar gelir mi diye kork, bunun hüzün ve endişesi içerisinde ol. Allahü teâlâya tâatta (beğendiği işlerde) bulunan sâlih bir müslümana buğz etme. Büyük küçük herkese merhametli ol. Akraban ile alâkayı kesme. Sana gelmeyene, sen git. Akraban, seninle alâkayı kesseler de, sen kesme. Sana zulmedeni affet Peygamberler (aleyhisselâm) ve şehîdlerle beraber olursun. Çarşıya fazla girme. Çünkü çarşıda (çoğunlukla) iyi olmıyan şeyler görülür. Çarşıda fazla kalma, ihtiyâcını gör ve ayrıl. Oruca devam et. O, kötülük kapısını kapalı tutar, ibâdet kapısını açar. Az konuş, kalbin yumuşak olur, katılaşmaz. Ekseriyetle suskun ol, vera' sahibi olursun. Dünyâya hırslı olma, hasedci olma, anlayışın sür'atli olur. Herkesi kötüleyici ve suçlayıcı olma, insanların dilinden kurtulursun. Şefkatli ve merhametli ol, herkes seni sever. Allahü teâlânın yaptığı taksime râzı olup, rızkından memnun olursan, gönlü zenginlerden olursun. Allahü teâlâya tevekkül

et. Kuvvetli olursun. Dünyâ ehli ile zenginlerden olursun. Allahü teâlâya tevekkül et. Kuvvetli olursun. Dünyâ ehli ile onların dünyâ menfaatleri üzerinde münâkaşa etme, o zaman seni, Allahü teâlâ ve insanlar sever. Mütevâzi (alçak gönüllü) ol, sâlih amelleri tamamlamış olursun. Acırsan, her şey sana acır.

Kıymetli kardeşim! Günlerini, gecelerini ve saatlerini boşa geçirme, âhıretine hazırlık yap. Allahü teâlânın rızâsını kazanmaya bak. Bu da, Allahü teâlâya ibâdet ve tâatle olur.

Kıymetli kardeşim! Cömert ol. Bununla Allahü teâlâ, sana hesabını kolay yapar. Çok iyilik yap. Kabrinde sana arkadaş olurlar. Haramlardan sakın, îmânın tadını duyarsın. Takvâ ve vera' ehli (Haramlardan ve şüphelilerden uzak duran) ile oturup kalk. Allahü teâlâ âhıretini iyi yapar. Dînin ve âhıretin husûsunda, Allahü teâlâdan korkan kimselerle istişâre et, onlara danış. Hayırlı işlerde acele et. Allahü teâlâ seninle ma'siyet (günah olan ve kötü şeyler) arasına perde yapar. Allahü teâlâyı çok an, Allahü teâlâ seni dünyâya düşkün yapmaz. Ölümü çok hatırlarsan, Allahü teâlâ sana dünyâ işini hafif kılar. Cennete kavuşmağa arzulu olursan, Allahü teâlâ seni beğendiği işleri yapmağa muvaffak kılar. Cehennemden korkarsan, dünyâ musîbetleri sana hafif ve kolay gelir. Cennet ehlini seversen, kıyâmet günü onlarla beraber olursun. Günah işliyen ve kötülük yapanları sevmezsen, seni Allahü teâlâ sever. Müslümanlardan hiç kimseye kötü söz söyleme. Hiçbir iyiliği hor görme. Açıkta ve gizlide ilk işin Allahü teâlâdan korkup, yasakladığı şeylerden sakınmak olsun. Allahü teâlâdan şöyle kork: Ölmüşsün, kabirde başına gelenleri görmüşsün, sonra kıyâmet kopup diriltilmişsin, sonra haşr olup, Allahü teâlânın huzûrunda durmuş dünyâda yaptıklarından hesaba çekiliyorsun, bu sıradaki sıkıntılarla karşılaşıyorsun, sonra Cennet ve Cehenneme gidiyorsun. Eğer Cennete gidiyorsan, ebedî ni'metlere kavuşuyorsun, Cehenneme gidersen, çeşit çeşit azaplar göreceksin ve orada olup, kurtulma da yok. İşte bütün bunları görüp, başına bir musîbet gelmesinden nasıl korkuyorsan, Allahü teâlâdan da öylece kork.

¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾

1) Târîh-i Bağdâd cild-9, sh. 151

2) Hilyet-ül-evliyâ cild-6, sh. 356; cild-7, sh. 3

3) Vefeyât-ül-a'yân cild-2, sh. 386

4) Tabakât-ı İbn-i Sa'd cild-6, sh. 381

5) Tezkiret-ül-evliyâ sh. 120

6) Tam İlmihâl Se'âdet-i Ebediyye sh. 1067

7) Tehzîb-üt-tehzîb cild-4, sh. 111

8) Fâideli Bilgiler sh. 48, 158, 430

9) Vehhâbiye Nasihat sh. 129

10) Kıyâmet ve Âhıret sh. 110

11) Fihrist sh. 225

12) El-Cevâhir-ul-mudiyye cild-1, sh. 250

13) Risâle-i Kuşeyrî sh. 51, 286, 290, 294, 532, 624

14) Keşf-ül-mahcûb sh. 231 (Urdu tercemesi)

15) Eshâb-ı Kirâm sh. 392

16) Tabakât-ül-kübrâ cild-1, sh. 47

17) Câmi'u kerâmât-il-evliyâ cild-2, sh. 27

18) Tezkiret-ül-huffâz cild-1, sh. 203

19) Sıfat-üs-safve cild-3, sh. 147

20) Kevâkip-üd-düriyye cild-1, sh. 115